

Programma

Iesniedz?js: Progres?vie biedri

Nosaukums: Izgl?toti un daudzpus?gi jaunieši, kuriem ir iesp?jas

Motion text

1 8. Izglītoti un daudzpusīgi jaunieši, kuriem ir iespējas

2 **Preambula:**

3 Latvijā katrs jaunais cilvēks ir zelta vērtē, un valstij jābūt viņa pusē. Mēs
4 nevaram atļauties sistēmu, kur iespējas ir atkarīgas no adreses, skolas rocības
5 vai tā, cik labi jaunietis prot vienatnē “izsisties”. Latvijas jaunieši ir
6 spējīgi un ambiciozi: viņi mācās valodas, domā plaši, strādā starptautiski, rada
7 idejas un grib dzīvot valstī, kas viņiem sniedz iespējas.

8 Šobrīd pārāk bieži jaunietis piedzīvo pretējo: ceļš izglītībā ir ārkārtīgi
9 nevienlīdzīgs jau no agra vecuma, skolā ne vienmēr ir droša un cieņpilna vide,
10 trūkst atbalsta personu, un skolotāja profesija nav tik konkurētspējīga, lai
11 piesaistītu labākos. Pēc skolas daudziem nav skaidra pirmā soļa - kur iegūt
12 pirmo pieredzi, pirmo praksi, mentoru, mājokli, kā sākt patstāvīgu dzīvi un kā
13 atrast savu vietu Latvijā pirmoreiz vai atgriežoties.

14 Progresīvie piedāvā valsti, kas jauniešiem dod iespējas. Mūsu piedāvājuma pamatā
15 ir kvalitatīva izglītība jau no pirmsskolas, droša un atbalstoša skolas vide,
16 mācību saturs, kas sagatavo dzīvei, un saprotama atbalsta sistēma jaunietim ceļā
17 uz darbu, mājokli un pilsonisko līdzdalību. Mēs ieguldām skolotājos, atbalsta
18 komandās, jauniešu organizācijās, profesionālajā un augstākajā izglītībā, lai
19 Latvijā gribas palikt, atgriezties un veidot nākotni.

20 **Izglītība viena no svarīgākajām nozarēm - no mazumiņa jebko ko ieliks ir**
21 **atkarīga visa mūsu valsts izaugsme, neatkarība un brīvība**

22 **Kvalitatīva, pieejama pirmsskola - ar to ir jāsāk.**

23 **Skola ir droša vide, kur jaunieši grib atrasties**

24 **Ne visi esam ģimnāzisti. 9. kl. neabsolventi, 30 tūkstoši NEET jauniešu - nav**
25 **normāli, jo katrs jaunieši zelta vērtē**

26 **Ko šobrīd jaunieši meklē?**

27 **70% par izglītību:**
28 **Mentālā veselība**

29 **Elastīgums - personalizētā izglītībā**

30 **Pašpārvaldes spēku**

31 **... +**

32 **Pilsoniskā līdzdalība**

33 **Iespējamie mērķrādītāji:**

34 **Ar OECD un ES valstu rādītājiem salīdzināms IKP uz izglītību un zinātnei.**

35 **OECD PISA reitingos Latvijas skolēni ir top 10.**

36 **Pirmsskolās vismaz 90% nodrošinājums ar atbalsta speciālistiem un palīgs katrai**
37 **grupai, ar skaidru valsts līdzfinansējumu.**

38 **Mājasdarbu slodzes valstisks monitorings un slodzes griesti pa vecumposmiem,**
39 **tostarp princips "bez mājasdarbiem brīvdienās", ar ieviešanu visās skolās kā**
40 **kvalitātes standartu.**

41 **Pedagogu zemākā likme 2100 eiro 2030. gadā un atjaunota kvalitātes pakāpju**
42 **sistēma kā reāls profesionālās izaugsmes instruments skolā.**

43 Līdz 2030. gadam katrā skolā funkcionējoša skolēnu pašpārvalde ar budžeta
44 pozīciju un atbalsta personu līdzdalībai.

45 Neformālajā izglītībā ieviesta kompetenču atzīšana, un pašvaldībās profesionāls
46 jaunatnes darbinieks darbam ar riska jauniešiem, ar regulāru ietekmes mērīšanu.

47 Brīvprātīgā darba iesaiste aug un jauniešu līdzdalība vēlēšanās pieaug

48 Rīcību kopsavilkums:

49 50 1. Jaunatnes politika kā valsts pārvaldes horizontāla prioritāte

51 Jaunietim šodien palīdzība bieži ir sadrumstalota, bet programmas dzīvo “pa
52 nozarēm” un “pa projektiem”. Izveidosim vienas pieturas atbalsta vietni, kas
53 palīdz saprast iespējas un nonākt līdz pakalpojumam. Stiprināsim jauniešu NVO
54 kapacitāti, lai darbs ar jauniešiem nav tikai īslaicīgu projektu režīmā, un kā
55 papildu komponenti sakārtosim koordinētu darbu ar riska jauniešiem, lai
56 atbildība nepazūd starp institūcijām. Šis ir par pārskatāmību, pieejamību un
57 konsekvenci, nevis par jaunu birokrātijas slāni.

58 2. Pirmsskolas izglītības kvalitātes stiprināšana

59 Pirmsskola ir brīdis, kad nevienlīdzību var novērst, nevis nostiprināt. Tāpēc
60 modernizēsim valsts mērķdotāciju pirmsskolām, skaidri paredzot finansējumu
61 atbalsta personālam un mazāku grupu īstenošanai, kā arī ieviešot valsts
62 līdzfinansējumu pedagogu palīgiem. Paralēli nodrošināsim profesionālu atbalstu
63 pedagogiem – supervīzijas, mērķētus mikrokursus un mentoringu –, un sakārtosim
64 agrīno prasmju skrīningu, lai bērns palīdzību saņem savlaicīgi, nevis “tad, kad
65 problēma jau ieilgusi”.

66 3. Skola kā demokrātijas un noturības pamats: skolēnu pašpārvaldes un 67 jauniešu līdzdalības budžets

68 Skolēnu pašpārvalde bieži ir pirmais brīdis, kad jaunietis iemācās līderību,
69 sadarbību un atbildību, bet šobrīd tās kvalitāte pārāk bieži ir “kā paveicas”.

70 Nostiprināsim katrā skolā funkcionējošu pašpārvaldi ar garantētu budžeta
71 pozīciju un pieaugušo atbalstu līdzdalībai – nevis kā pieskatīšanu, bet kā
72 līdzdalības prasmju veicināšanu. Tas mazina atšķirības starp skolām un dod
73 jauniešiem reālu pieredzi, ka ideju var pārvērst darbībā.

74 4. Jēgpilni mājasdarbi un sabalansēta skolēnu slodze 75 (+elastība/personalizētā?)

76 Mājasdarbi nedrīkst būt slēptā "otrā skola" ģimenēs. Ieviesīsim regulāru
77 mājasdarbu slodzes monitoringu valstiskā līmenī, vienotas vadlīnijas jēgpilniem
78 mājasdarbiem un skaidrus slodzes griestus pa vecumposmiem. Skolās attīstīsim
79 atbalstu, tostarp pagarinātās dienas iespējas, lai bērniem uzdevumi pēc iespējas
80 tiktu paveikti skolā ar konsultācijām. Noteiksim principu: brīvdienās un svētkos
81 mājasdarbus neuzdod.

82 5. Pedagogu atalgojums 2030 un kvalitāte bērna labākajās interesēs

83 Bez konkurētspējīga atalgojuma un reālas profesionālās izaugsmes sistēmas skolā
84 nav iespējams piesaistīt un noturēt labākos. Tāpēc noteiksim politisku mērķi un
85 pakāpeniski celšim pedagogu zemāko likmi līdz 2100 eiro, lai profesijas dinamika
86 vairs neatpaliktu no darba tirgus. Vienlaikus atjaunosim pedagogu kvalitātes
87 pakāpju sistēmu kā praktisku motivācijas un atbalsta instrumentu skolā, mazinot
88 birokrātiju un padarot pirmo soli jēgpilnu arī finansiāli un metodiski.

89 Princips No.1 vidējā alga = skolotāja algas minimums (likumā piesaiste vidējai
90 algai beidzam debati)

91 Princips No.2 Ja Tu dari labāk, vairāk, arī tikai savā skolā - Tev ir jāsaņem
92 vairāk

93 6. Riska grupu jauniešu atbalsts pieejamas un kvalitatīvas neformālās 94 izglītības kontekstā

95 Iespējas ārpus skolas nedrīkst būt atkarīgas no pašvaldības rocības vai nejaušas
96 projekta veiksmes. Ieviesīsim neformālās izglītības kompetenču atzīšanas
97 sistēmu, lai prasmēm būtu reāla vērtība turpmākajās mācībās un darba tirgū.
98 Profesionalizēsime jaunatnes darbinieku lomu, sakārtojot standartu, apmācības un
99 atalgojuma ietvaru. Valsts līmenī veidosime vienotas vasaras programmas un
100 attīstīsim brīvā laika infrastruktūru kā prevencijas instrumentu, lai atbalsts

101 jauniešiem būtu pieejams laicīgi, nevis tikai krīzē.

102 7. Talantu atbalsta programma studijām ārvalstīs

103 Latvijai ir vajadzīgs instruments, kas ļauj izcilākajiem jauniešiem iegūt
104 pasaules līmeņa izglītību tajās specializācijās, kur Latvijā nav analogu, un
105 atvest šīs kompetences atpakaļ ekonomikā, zinātnē un drošībā. Atjaunosim un
106 modernizēsim ārvalstu studiju finansēšanu kā mērķētu programmu: studiju maksa un
107 uzturēšanās ar valsts garantētu aizdevumu, bet izcilības gadījumā – ar
108 stipendijas komponenti. Īpaši svarīgi, lai programma mazinātu nevienlīdzību un
109 nebūtu pieejama tikai tiem, kam ir privāti resursi.

110 8. Brīvprātīgā darba nozīmes celšana un pilsoniskās līdzdalības veicināšana

111 Pilsoniskā līdzdalība nav “brīvā laika ekstra” – tā ir demokrātijas noturības
112 pamats. Pacelsim brīvprātīgā darba prestižu, nosakot to kā vienu no vērtējamajiem
113 kritērijiem pretendentiem uz valsts un pašvaldību darba vietām. Ieviesīsim
114 minimālu brīvprātīgā darba stundu apjomu pamata un vidējās izglītības
115 absolūvēšanai, lai ikviens jauniešis reāli piedzīvo līdzdalību, nevis tikai par
116 to lasa. Vidusskolā stiprināsim sabiedrības zinātņu satura pieejamību, lai
117 jauniešiem ir valoda, ar kuru saprast politiku, institūcijas un savas iespējas
118 ietekmēt.

119 9. Jaunieša ceļa karte Latvijai

120 Mobilitātes iespēju celšana ir svarīgs stūrakmens, lai veicinātu un nodrošinātu
121 pieejamas izaugsmes iespējas jauniešiem. Vienota sabiedriskā transporta
122 pakalpojumu mēnešbiļete valsts mērogā ar 50% atlaidi jauniešiem līdz 25 gadiem,
123 bezmaksas maznodrošinātiem jauniešiem un jauniešiem ar invaliditāti. Stiprinot
124 ilgtspējīgu mobilitāti visā Latvijā, un mazinot sociālo plaisu starp pilsētu un
125 reģionu jauniešiem. Ieguldot investīcijās pieejamā un zaļā mobilitātē
126 jauniešiem.

127 10. Spēcīga pasaules līmeņa pētniecība Latvijā

128 Spēcīga zinātne ir pamats kvalitatīvai augstākajai izglītībai, inovācijām un
129 ekonomiskajam izrāvienam. Palielināsim finansējumu zinātnei un augstākajai
130 izglītībai, sasniedzot OECD un ES vidējo līmeni. Reformēsim zinātnes vērtēšanu,

131 lai tā atalgotu kvalitāti, starptautisku izcilību, sadarbību un ietekmi uz
132 sabiedrību, nevis tikai publikāciju skaitu.

133 11. Skaidra akadēmiskā karjera jaunažiem pētniekiem

134 Jaunažiem pētniekiem vajadzīgs paredzams ceļš no doktorantūras līdz patstāvīgai
135 pētniecībai. Ieviesīsim nacionālo pēcdoktorantūras programmu, stiprināsim
136 atlīdzības principus un nodrošināsim prasmju attīstību pētniecībā, pedagogijā,
137 projektu vadībā un starptautiskā sadarbībā. Akadēmiskajai karjerai jābalstās
138 skaidros nosacījumos, nevis īslaicīgos projektos vai veiksmē.

139 12. Studenta iztikas stipendija pilna laika studijām (Studiju atmaksa 140 stratēģiskajās jomās studijām Latvijā)

141 Pirmā augstākā izglītība nedrīkst būt privilēģija tiem, kuru ģimene var nosegt
142 dzīvesvietu, transportu un ikdienas izmaksas. Ieviesīsim izvēles iztikas
143 stipendiju pilna laika studējošajiem, ko absolvents pēc studijām pakāpeniski
144 atmaksā caur sociālajām iemaksām. Prioritārajās nozarēs, piemēram, pedagogijā un
145 veselības aprūpē, atmaksu varēs pilnībā vai daļēji dzēst.

146 147 13. Fleksibla izglītība nākotnes izaicinājumiem

148 Reformēsim augstākās izglītības standartus, lai studijas kļūtu elastīgākas un
149 mazāk atkarīgas no novecojušiem profesionālajiem standartiem. Studentiem jābūt
150 iespējai veidot savu studiju ceļu, kombinējot kursus, moduļus un prasmes
151 atbilstoši darba tirgus vajadzībām un jaunām specializācijas nišām. Šādi iegūtām
152 kompetencēm jābūt skaidri atzītām diplomā, darba tirgū un tālākās studijās.

153 14. Obligātā vidējā izglītība katram jaunieim / Vidējā izglītībā visiem TEV TEV 154 TEV

155 In process normālā valodā.

156 Īsumā: mums ir jāizdara drosmīga izvēle un Latvijā jāpiedāvā
157 vidusskola/profesionālā vidusskola/arodskola/tehnikums katram jaunieim (praksē
158 obligātā jebkura veida vidējā izglītība). Līdz šim valsts politika ir cietusi
159 neveiksmi - ir sasniegts jauns antirekords 30 tūkstoši jauniešu, kas ir ārpus
160 studijām un darba. Šī ir progresīvā atbilde - motivēt jauniešus atrast savu
161 profesionālo ceļu pieaugot un sistēma atbalstīt tos, kurus nevienlīdzība skārusi
162 vistiešāk.

163 **15. Ģimeņu atbalsta centri un skaidra vecāku līdzatbildība**

164 Izveidosim ģimeņu atbalsta centrus katrā reģionā, kuros vecāki var savlaicīgi
165 saņemt psihologa, sociālā pedagoga, speciālā pedagoga un citu speciālistu
166 palīdzību - gan ikdienas jautājumos, gan krīzes situācijās. Savukārt mobilām
167 speciālistu komandām krīzes gadījumā ir jāsniedz atbalsts klātienē, nevis uz
168 papīra.

169 Vienlaicīgi arī stiprināsim vecāku līdzatbildību: savlaicīga saziņa ar skolu,
170 informēšana par bērna veselības vai atbalsta vajadzībām, iesaiste problēmu
171 risināšanā un atbildība par sistemātiskiem neattaisnotiem kavējumiem. Mērķis ir
172 bērna labākās intereses - mazāk vainošanas, savlaicīga palīdzība bērnam, ģimenei
173 un skolai.

174 **16. Sāc dzīvi Latvijā: pieejams pirmais mājoklis jauniešiem**

175 Pirmais bērns sākas ar jautājumu - vai jaunajai ģimenei ir droša vieta, kur sākt
176 dzīvi? Jauniešiem līdz 30 gadiem pieejams pirmais mājoklis ir izšķirošs iemesls
177 palikt Latvijā, veidot ģimeni un neatlikt pirmo bērnu uz labākiem laikiem.

178 Izveidosim programmu un padarīsim pirmos mājokļus pieejamus: valsts un
179 pašvaldības palīdz ar zemes, infrastruktūras un vajadzību plānošanu, privātie
180 uzņēmēji būvē, savukārt ALTUM nodrošina izdevīgus finansēšanas nosacījumus ne
181 tikai jauniešiem - arī uzņēmējiem. Jauniešiem tas nozīmē pieejamu īres vai
182 izpirkuma iespēju arī tad, ja ienākumi nav pietiekami dārgākajiem mājokļiem.

183 Tas nav atbalsts dārgiem dzīvokļiem tiem, kuri jau kvalificējas kredītam. Tā ir
184 iespēja sākt patstāvīgu dzīvi Latvijā - ar mājām, studijām, darbu un ģimeni
185 šeit.

186 Šeit iespējama vēl kopmītņu dimensija visā valstī. Studenti ļoti aktuāla, kopumā
187 katastrofāls stāvoklis, nevienam nav risinājuma. Potenciāli simtiem miljoni eiro
188 infrastruktūrā, visticamāk tikai kā prioritāte jaunā ES fondu plānošanā ar
189 rezultātu ~2030 agrākais.

190 **Rīcības, kas ir izstrādē vai parādījušās kā potenciāli nozīmīgas:**

- 191 • Identificēta mentālā veselība kā atsevišķa TOP tēma - BŪS
- 192 • Veselības saturs izglītībā ([t.sk.](#) fiziskā/seksuāli reproduktīvā) - PROCESĀ

- 193 • **Progresīva profesionālā STEAM izglītībā mūsdienu darba tirgum - PROCESĀ**
- 194 • **Mākslīgais intelekts - BŪS**
- 195 • **Sports 1) bērnu/jauniešu 2) prof. ziedojumu politika - BŪS**
- 196 • **Cienpilna un droša skola: vardarbības novēršanas nākamie soļi**
- 197 • **Mākslīgais intelekts izglītībā: mācību kvalitātei, skolotāju atbalstam un**
198 **godīgumam vērtēšanā PROCESĀ**
- 199 • **Zinātnisko publikāciju sistēmas reforma: modernizācija, ietekme un godīga**
200 **novērtēšana**
- 201 • **Zinātņu starpnozaru integrācija: pāreja no kastītēm uz sadarbību un**
202 **kopīgām inovācijām Latvijas konkurētspējai**
- 203 • **Pieaugušo izglītības sistēma: vienota pieeja darba prasmju atjaunošanai un**
204 **karjeras maiņai**
- 205 • **Izraušanās no lasītprasmes bedres**
- 206 • **Skolēna pašvadīta kultūras un sabiedrisko pasākumu pieredze**
- 207 • **Reģionu jauniešu atbalsta sistēma: vienlīdzīgas iespējas ārpus lielajām**
208 **pilsētām**
- 209 • **Centralizēto eksāmenu koncepta maiņa: mazāk mehānikas, vairāk jēgpilnas**
210 **vērtēšanas**

211

212

- **Iekļaujoša skola praksē un pedagogs nav viens: atteikšanās no kodu sistēmas, atbalsta un medicīnas personāls**